

Forord

Gunhild Tomter Alstad, Ann-Kristin Helland Gujord og Toril Opsahl

På tampen av årsskiftet fra 2019 til 2020 har redaksjonen gleden av å presentere et nummer med to artikler skrevet av tre veletablerte forskere innenfor andrespråksforskning, nemlig Lise Iversen Kulbrandstad, Anne Golden og Lars Anders Kulbrandstad. Begge artiklene knytter seg til tema innenfor den didaktiske linja av norsk som andrespråksforskning, om vi følger Golden, Kulbrandstad og Tenfjords kategorisering av norsk andrespråksforskning (2007). Artiklene presenterer altså studier som er knyttet til andrespråksundervisning på ulike måter. Den første artikkelen omhandler lærebøker, mens den andre artikkelen tar for seg læreropplæring.

I nummerets første artikkel presenterer Lise Iversen Kulbrandstad en analyse av fire læreverk i norsk for 5.–7. årstrinn (*Zeppelin, Ordriket, Kaleido, Salto*) i lys av samfunnets økte flerspråklige mangfold. Kulbrandstad undersøker på hvilke måter disse læreverkene tematiserer flerspråklig mangfold og det å lære norsk som et andrespråk. Studien plasseres innenfor det internasjonale forskningsfeltet «language awareness», der en er opptatt av at kunnskap om språk og språklæring kan bidra til å sette elever i stand til å analysere, forklare og forstå en hverdag preget av språklig og kulturelt mangfold. Analysen viser at kunnskapsstoff om flerspråklig mangfold og om det å lære og bruke norsk som et andrespråk i beskjeden grad gjenfinnes i læreverkene. Læreplanens kompetansemål utrunder mellomtrinnslevene med fagord for å snakke om variasjon i muntlig og skriftlig norsk og om samisk. I praksis ser det ut til at det er vanskelig å løsrive seg fra en énspråklig norm, men Kulbrandstad peker også på at det finnes noen unntak, for eksempel i oppgaver der elever utfordres til å utforske flerspråklig mangfold på basis av kunnskapsstoff introdusert i lærebøkene. Avslutningsvis ser Kulbrandstad disse funnene i lys av de nye læreplanene,

som trer i kraft fra høsten 2020. Der er flerspråklighet som ressurs skrevet eksplisitt inn i omtalen av norskfagets relevans og sentrale verdier. For å kunne ivareta slike kompetansemål fordrer det at framtidige norsklærere har kunnskap om flerspråklighet og andrespråksinnlæring. Lærerutdanningene har en viktig rolle i dette arbeidet.

I nummerets andre artikkel, *Læreroppfatninger om Det felles europeiske rammeverket – en nettbasert spørreundersøkelse*, gir Anne Golden og Lars Anders Kulbrandstad oss innsikt i læreres kjennskap til og synspunkt på bruken av Rammeverket. Forfatterne peker på at Det felles europeiske rammeverket for språk har en viktig rolle i andrespråksundervisning, både gjennom læreplaner, læreverk, vurdering og testing. Samtidig finnes det så langt lite forskning på hva slags betydning det har hatt i Norge. Studien er orientert mot læreres teoretiske kunnskaper, i den forstand at den undersøker hva lærerne *vet* om Det felles europeiske rammeverket for språk, men den retter hovedsakelig fokus mot hva lærerne *tror* og *mener* om forhold som har med Rammeverket å gjøre. For å finne svar på disse spørsmålene ble det benyttet en spørreundersøkelse som ble lagt ut på den lukkede Facebook-gruppa «Norsk som andrespråk». Over 200 lærere svarte på undersøkelsen. Resultatene viser at de fleste respondentene har kjennskap til Rammeverket, og vi får ny, forskningsbasert innsikt i hvordan Rammeverket betraktes som verktøy til bruk i undervisning og vurdering i ulike sammenhenger. Undersøkelsen gir oss også verdifull innsikt i lærernes oppfatninger av andrespråksutvikling. Golden og Kulbrandstad argumenterer for at kunnskap om læreres oppfatninger er viktig blant annet fordi de kan danne tolkningsfiltre og prege lærernes læreplantolkning og på ulike måter kunne gi rammer for lærernes undervisningspraksiser.

Før vi overlater artiklene til leserne, vil gjøre oppmerksom på invitasjonen til å sende inn artikler til et temanummer om metode i andrespråksforskning (se bakerst i dette nummeret). Tidsskriftet har med jevne mellomrom temanummer og spesialnummer, og i 2021 retter vi altså søkelyset mot forskningsmetoder – et tema som er aktuelt å belyse for alle – både aktive forskere og andre som forholder seg til andrespråksforskning.

Vi vil til slutt nevne at det blir noen justeringer i redaksjonen og redaksjonsrådet framover. Førsteamanuensis Bård Uri Jensen går inn som en del av redaksjonen, mens Gunhild Tomter Alstad, som har vært medredaktør siden 2014, i stedet blir en del av redaksjonsrådet. Det betyr at

professor emeritus Lars Anders Kulbrandstad trer ut av redaksjonsrådet, etter å ha hatt denne rollen i en årrekke. Vi takker for innsatsen hans og er glade for hans betydningsfulle bidrag i tidligere, nåværende og framtidige NOA-utgivelser.

God lesning!

Referanser

Golden, Anne, Lise Iversen Kulbrandstad og Kari Tenfjord 2007. Norsk andrespråksforskning – utviklingslinjer fra 1980 til 2005. *Nordand: Nordisk tidsskrift for andrespråksforskning*, 1(2), 5-41.